

LATVIJAS REPUBLIKAS SAEIMA

DARBA SEMINĀRS
**JAUNATNES POLITIKA –
KUR ESAM UN KURĀ VIRZIENĀ DODAMIES**

2019. gada 18. jūnijs
Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas sēžu zāle (207. telpa), Jēkaba iela 6/8

SEMINĀRA KOPSAVILKUMS

Foto: Ieva Ābele, Saeima

2019. gada 18. jūnijā Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas zālē norisinājās darba seminārs “Jaunatnes politika – kur esam un kurā virzienā dodamies”. Seminārā pulcējās deputāti, deputātu un frakciju pārstāvji, jaunieši, jaunatnes organizāciju pārstāvji, pašvaldību un valsts iestāžu eksperti un citi interesenti.

Norises laiks: 2019. gada 18. jūnijs, plkst. 13.00 - 16.30, Jēkaba ielā 6/8, Rīgā, Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas sēžu zāle.

Darba semināra organizētājs: Deputāts Mārtiņš Šteins un Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisija.

Atziņas un secinājumi no darba semināra norises

Atklāšanas uzrunas

Saeimas sekretāra biedre M. Golubeva atgādināja, ka Jaunatnes likumam šogad rit 10 gads un ir laiks atskatīties uz to, kas labi paveikts un aicina sniegt priekšlikumus uzlabojumiem.

Marija Golubeva

*Vērtējot jaunatnes politiku, aicinu padomāt par diviem aspektiem – kāda ir **bijusi jaunatnes politikas loma sabiedrības sociālās saliedētības veidošanā, domājot par sociālās atstumtības mazināšanu un vienlīdzību iespēju radīšanu. Otrs aspekts ir iekļaujošas sabiedrības veidošana, kas atzīst katra indivīda vērtību. Arī to jauniešu, kuriem ir atkarības, jauniešu, kuriem ir īpašas vajadzības, jauniešu, kas nezina, kur grib strādāt, mācīties, studēt, jauniešu, kuri nav motivēti, iekļaušana sabiedrībā. Bez jauniešiem un šīs jomas ekspertiem mēs nevaram panākt izmaiņas politikā. Tieši kopdarbībā ir spēks!***

Izglītības un zinātnes ministrijas parlamentārā sekretāre, Saeimas deputāte A. Muižniece ieskicēja ministrijas prioritātes, Valdības rīcības plānā ietvertos uzdevumus, kas veicami turpmākajos gados, tostarp akcentēja, ka plānots būtisks finansējuma pieaugums Jaunatnes politikas valsts programmai.

Anita Muižniece

*Krišjāņa Kariņa vadītās Valdības deklarācija un rīcības plāns ietver **pilnveidot un attīstīt Jaunatnes politikas valsts programmu, paplašinot un attīstīt ilgtermiņa un plānveida darbu ar jaunatni. Paredz arī nodrošināt pakāpenisku finansējuma pieaugumu - sasniedzot 4 eiro uz vienu jauniešu 2022. gadā.***

Mārtiņš Šteins

*Semināra mērķis ir veicināt izpratni par jaunatnes politiku deputātu vidū, deputātu komandu vidū, kā arī **aktualizēt šo tematu Saeimā, kas ir ļoti nozīmīgs.***

Ekrānšāviņš no Agnijas Jansones prezentācijas

Biedrības “Latvijas Skautu un gaidu centrālā organizācija” vadītāja A.Jansone iepazīstināja, kā un kāpēc tapa Jaunatnes likums.

Agnija Jansone

Jaunatnes likuma iniciatori bija jaunatnes organizācijas. Viss process tika balstīts uz entuziasmu un starptautisko organizāciju atbalstu. Tas viss tika darīts, jo sapratām, ka nepieciešams sakārtot normatīvo vidi, jo nepastāvēja likumiskā bāze. Likuma izstrādes procesā tapa filma, tika organizētas daudzveidīgas līdzdalības aktivitātes. Likumprojekta sagatavošana ilga 5 gadus. Pēc likuma pieņemšanas cerējām, ka tiks atvēlēts arī nepieciešamais budžets, taču tad pienāca krīze.

Ekrānšāviņš no Agnijas Jansones prezentācijas

Ekrānšāviņš no Agnijas Jansones prezentācijas

Agnija Jansone

*Šodien esam 2019. gadā. Pagājuši desmit gadi. **Mums ir likumiskā bāze.** Ne tikai likums, bet arī jaunatnes politikas īstenošanas plāns. **Mums ir institucionālais rāmis** - pašvaldību jaunatnes lietu speciālisti, jaunatnes darbinieki, jaunatnes centri, jauniešu domes. **Mums ir finansējums, kas ir sadrumstalots pa visu Latviju, pa dažādām ministrijām. Bet rodas jautājums šodien - kāpēc joprojām ir tik slikti līdzdalības un veselības rādītāji?***

Šajos desmit gados nav panākta vienota izpratne par darbu ar jaunatni nozīmi Latvijā.

*Pētījumi rāda, ka **trūkst atbildīgi, kritiski domājoši, ar līdera prasmēm, uz sadarbību vērsti indivīdi** kā NVO, tā politikā un uzņēmējdarbībā.*

*Retoriski jautājumi – **Vai jaunatne ir valsts resurss, tāpat kā meži, ostas un IT start-up (i)? Vai tā ir sakritība, sazvērestība vai vienkārši neizpratne par pilsoniskas sabiedrības nozīmi demokrātijas veidošanas procesā un valsts drošībā? Vai Jaunatnes politikai vajadzīgs RE-STARTS?***

Nepieciešams sadarboties, diskutēt, lemt un rīkoties.

Rihards Kols

*Uz Jaunatnes likuma pamata tapa Diasporas likums. Un var salīdzināt abus likumus, uzbūvi un struktūru. Jaunatnes likums ir deklaratīvs likums, pasaka jomas, mērķus, principus, bet nenosaka konkrētas atbildības jomas un nenosaka konkrētus praktiskos atbalsta pasākumus. Turpretī Diasporas likums ietver visu nosaukto. **Svarīga ir valsts kapacitātes stiprināšana, kā tiek koordinēta jaunatnes politika, jo nav noteiktas atbildības jomas un kompetences.***

Grozījumi Jaunatnes likumā ir nobrieduši. Diskutējami jautājumi ir par likumā iekļaujamo jauniešu vecumu un pienākumu pašvaldībām obligāti veikt šos pienākumus, vērtēt,

kā pārklājas ministriju kompetences jaunatnes politikā. Finansējuma koordinēšanai nav noteikta viena galvenā organizācija, kas būtu atbildīga par jaunatnes politikas koordinēšanu, kas savāktu no visām ministrijām finanšu pieprasījumus, un dodas uz Finanšu ministriju.

Foto: Ieva Ābele, Saeima

Inese Voika

Vadmotīvs ir strādāt kopā ar jaunatni, nevis strādāt atsevišķi, nodalīti.

Strādājot Saeimā var izprast rakstītā vārda un likuma nozīmi, tāpēc atbalstu, ka jauns likums, kas ir dzīvotspējīgs un var palīdzēt, veicināt, jaunatnes darbību ir vajadzīgs un ļoti būtiska ir jomas līdzdalība grozījumu izstrādē.

Foto: Ieva Ābele, Saeima

Reinis Znotiņš

Aicina meklēt praktiskas iespējas kā varam sadarboties, kā politisko vidi sasaistīt ar jauniešu organizācijām. Būtu nepieciešama regulārāka komunikācija ar jomu.

Rihards Kols

8. jūlijā jaunais prezidents nodos svinīgo solījumu, būtu nepieciešams vērsties pie prezidenta un norādīt, ka, lai viņa prioritāšu sarakstā parādās arī jaunatnes jautājumi.

1.sadaļa - Darbs ar jaunatni - pierādījumos balstīta politika

Izglītības un zinātnes
ministrija

šodiena
Jaunieši ir mūsu nākotne

Izglītības un zinātnes ministrija
Politikas iniciatīvu un attīstības departaments / jaunatnes nozare

Ekrānšāviņš no IZM prezentācijas

Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāves A.Riba, A.Brinkmane un A.Īviņa informēja klātesošos par aktualitātēm jaunatnes politikas īstenošanā un plānotajiem uzlabojumiem, norādot uz to, ka kopējais jauniešu skaits Latvijā samazinās. Jaunatnes politika ir horizontālā politika, kas aptver dažādas iesaistītās puses. Pašvaldība ir galvenā iesaistītā puse, kas veic darbu ar jaunatni, 2018. gadā 109 pašvaldībās bija vismaz viens darbinieks darbam ar jaunatni, 10 pašvaldībās šāda funkcija netiek nodrošināta. Ministrija aicina pašvaldības plānot darbu ar jaunatni.

Alma Brinkmane

Mēs bieži vien dzirdam, arī no deputātu tribīnes, ka jaunieši ir mūsu nākotne. Bet gribam norādīt, ka jaunieši ir mūsu šodiena, mums ir jāiegulda šodien, lai mums nākotnē būtu tie cilvēki, kas šeit dzīvo, pieaugušie, nodokļu maksātāji. Jaunatnes likums pasaka, ka

mēs vēlamies uzlabot jauniešu dzīves kvalitāti. **Jauniešu vecumposms ir interesants ar to, ka tas ir viens no grūtākajiem, jo jāpieaug no bērna uz pieaugušo statusu, un šis ir vecums, kurā ir ļoti daudz pirmo reižu – pirmā reize darba attiecībās, pirmā nodokļu maksāšana, pirmās attiecības, pirmā dzīvokļa īre u.c.** Jauniešu skaits Latvijā šogad ir 241 211 jauniešu! Ja mums tik ļoti samazinās jauniešu skaits, mums ir ļoti svarīgi viņos aizvien vairāk ieguldīt, jo viņi ir Latvijas resurss.

Jaunatnes politikas pamatprincipi

Ekrānšāviņš no IZM prezentācijas

Vajadzības

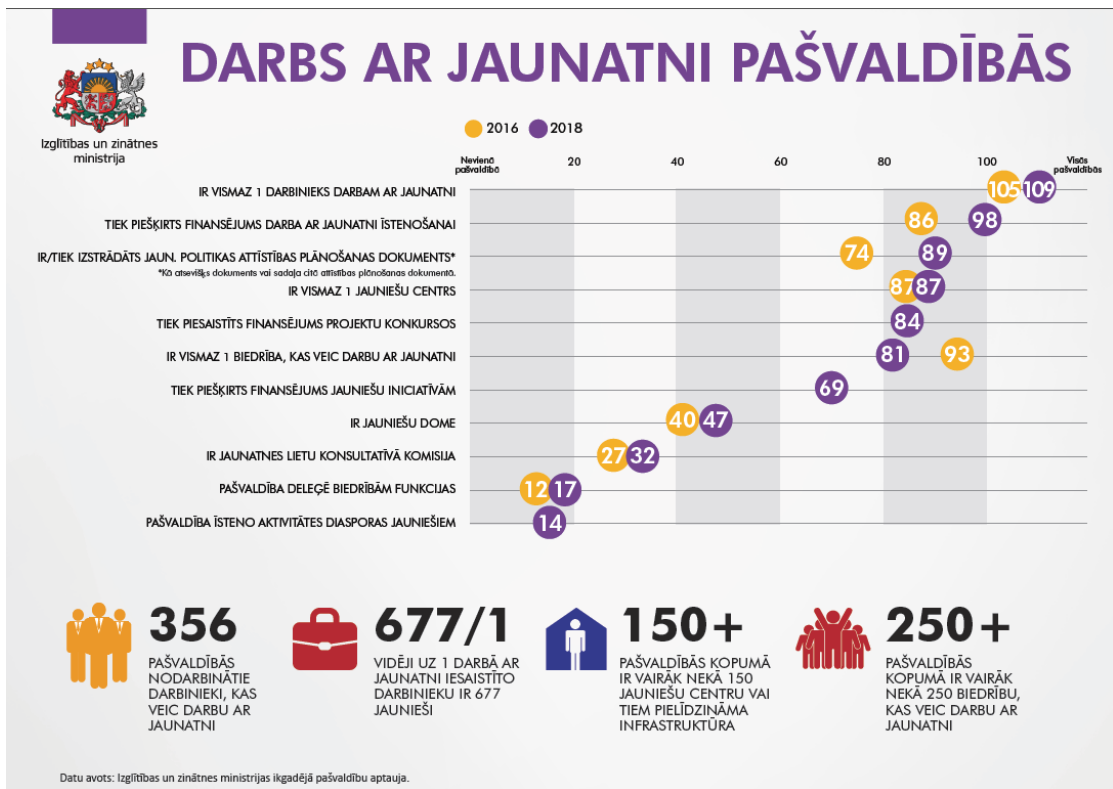
Latvijas valsts vajadzības

vesela sabiedrība ar pilsonisko apziņu

Jauniešu vajadzības

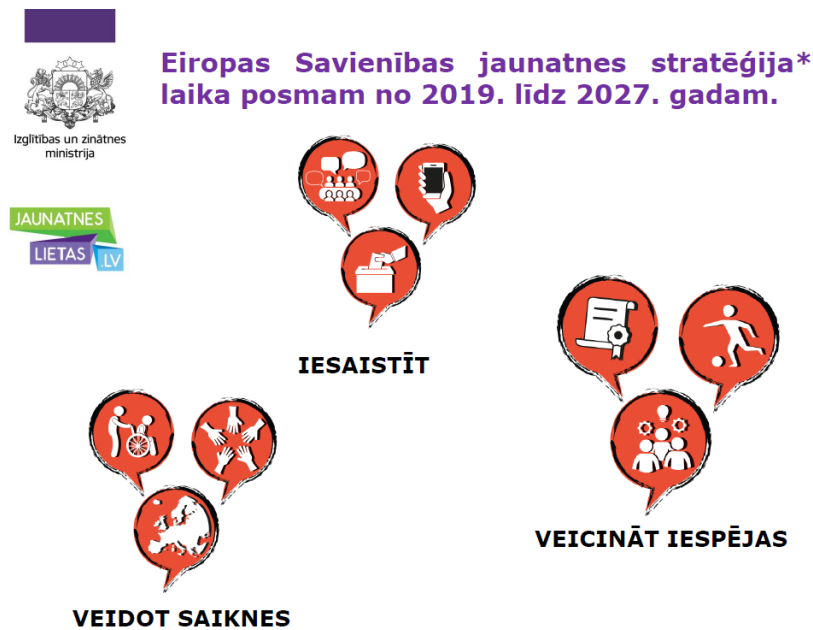
vide, kurā, jūtoties droši un piederīgi, attīstīt sevi fiziski, emocionāli, intelektuāli un garīgi.

Ekrānšāviņš no IZM prezentācijas

Ekrānšāviņš no IZM prezentācijas

Ministrija informēja par to, ka tiek īstenotas Eiropas jaunatnes stratēģijas aktivitātes.

* [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:42018Y1218\(01\)&from=LV](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:42018Y1218(01)&from=LV)

Ekrānšāviņš no IZM prezentācijas

Anna Īviņa

Ir būtiski funkcionējošai demokrātijai un sabiedrībai kopumā koncentrēties uz jauniešu līdzdalību kā pamatakmeni, kā svarīgu iemeslu, kas nodrošinās līdzdalību un atbildību.

Stratēģija mudina mūs visus strādāt pie jaunatnes politikas starpnozaru līmenī, fokusējoties uz Eiropas jaunatnes stratēģijas mērķu iekļaušanu ikdienas darbā. Arī vairāk nekā 1500 Latvijas jauniešu iesaistījās Eiropas jaunatnes stratēģijas izstrādē.

Aija Riba

Bāzes budžets jaunatnes jomai ir nemainīgs pēdējos trīs gadus. Papildu finansējums tiek piešķirts no jauno politikas iniciatīvu finansējuma. Tiek piešķirts atbalsts NVO, taču tas nav plānveida un ilgtermiņa attīstībai un nav ar ilgtermiņa rezultātu. Nepieciešams likumā par budžetu kārtējam gadam palielināt finansējumu atbilstoši Valdības rīcības plānā noteiktajam.

Jaunatnes politiku nevar balsēt uz jaunatnes speciālistu un jaunatnes darbinieku entuziasma pamata, cilvēki izdeg, mainība šo speciālistu vidū ir augsta. Jāsniedz lielāks atbalsts nacionālā un pašvaldību līmenī.

Jāveicina pašvaldību izpratne par jaunatnes jautājumiem. Normatīvajos aktos būtu nepieciešams iekļaut pašvaldībām par pienākumu nodrošināt darbu ar jaunatni.

Ir bijusi ideja pārrakstīt Jaunatnes likumu, kas palīdzētu uzlabot tā kvalitāti.

Būtu nepieciešams definēt, kas ir jaunatnes darbinieks. Jānodrošina šajā jomā iesaistīto profesionālā pilnveide. Jāstrādā pie neformālās izglītības atzīšanas, nepieciešams definēt, kas ir neformālā izglītība darbā ar jaunatni, tālāk būtu iespējams apzināt programmas un organizācijas, kuras tās īsteno, to īstenošanai varētu piešķirt valsts finansējumu.

Sadarbībā ar Jaunatnes starptautisko programmu aģentūru būtu nepieciešams pārskatīt jaunatnes politikas valsts programmu īstenošanu, lai mazinātu administratīvo slogu gan organizācijām, gan pašvaldībām, gan JSPA, piemēram, nosakot vienotās likmes, piemērus ņemot no ES fondiem.

Jaunatnes mērķi būs par pamatu, lai 2019. gada nogalē uzsāktu darbs pie jaunajām jaunatnes politikas pamatnostādņēm. Esošajā plānā rādītāji ir pārāk sadrumstaloti un neparāda uzdevumu efektivitāti.

Eiropas Jaunatnes dialoga projekta ietvaros tiks organizētas konsultācijas, kā arī tiks izstrādāts tiešsaistes rīks, kuru varēs izmantot tie, kas strādā jaunatnes jomā un skolās.

Jaunatnes politikas īstenošanās plāns 2016. – 2020. gadam

Mērķis - jauniešu dzīves kvalitātes uzlabošana, radot un iesaistot jauniešus viņus atbalstošas vides veidošanā.

Lai sasniegtu jaunatnes politikas mērķi, tiek izvirzīti šādi **apaksmērķi**:

- **VIDE** – veicināt jauniešiem atbalstošas vides izveidi, uzlabojot darbā ar jaunatni iesaistīto personu kompetences;
- **LĪDZDARBOŠANĀS** - veicināt jauniešu iniciatīvas, līdzdalību lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajā dzīvē;
- **PERSONĪBAS IZAUGSME** – veicināt jauniešu konkurētspēju vieglākai pārejai pieaugušā statusā

Ekrānšāviņš no IZM prezentācijas

Biedrības “Latvijas Bērnu labklājības tīkls” valdes locekle D.Zaķe prezentēja pētījuma “Jauniešu labbūtība Baltijas valstīs” rezultātus Latvijā.

Ekrānšāviņš no Bērnu Labklājības tīkla video

Pētījuma "Jauniešu labbūtība Baltijas valstīs" kopsavilkums

Video pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=SmdTxcCEJiY>

Pilns pētījuma ziņojums pieejams: http://www.bernulabklajiba.lv/wp-content/uploads/2019/04/Well-being-of-Young-People-in-the-Baltic-States_2018_LAT_Kopsavilkums.pdf

Šajā kopsavilkumā vizualizācijai iekļaujam informāciju par vienu no rādītājiem - **Jauniešu motivēšana sabiedriskai iesaistei un līdzdalībai**.

Dažādos pētījumos jaunieši bieži tiek identificēti kā tā sabiedrības mērķgrupa, kura izteikti reti piedalās vēlēšanās un politiskās aktivitātēs. Dati liecina, ka jaunieši reti iesaistās arī ar savu apkaimi saistītās aktivitātēs (pilsētvides plānošana, petīciju parakstīšana u.c.) – Lietuvā tādu ir 14%, Igaunijā 12%, bet Latvijā tikai 5% (ES vidējais rādītājs ir 10%). Sociālajos tīklos, blogos vai citur internetā viedokļus par sabiedriskiem vai politiskiem jautājumiem publicē tikai 9% jauniešu Latvijā, 14% Lietuvā un 15% Igaunijā (ES vidējais 16%). Politisko partiju darbībā Baltijas valstīs iesaistīti ne vairāk kā 5% jauniešu. Politisko aktivitāti lielā mērā var uzskatīt par specifisku interešu jomu, un tajā iesaistīto īpatsvars sabiedrībā reti ir liels. Būtiskāks rādītājs ir jauniešu iesaiste sabiedriskās, nevalstiskās aktivitātēs. Nevalstisko organizāciju darbībā dalību ņem aptuveni 30% jauniešu Igaunijā un Lietuvā, bet tikai 17% Latvijā. Iesaiste jaunatnes organizācijās ir lielāka - 38% Igaunijā, 35% Lietuvā, bet tikai 22% Latvijā. Jauniešu projektos piedalījušies 41% jauniešu Igaunijā, 34% Lietuvā, bet tikai 24% Latvijā. Jauniešu centros un klubos dalību ņēmuši 33% Igaunijā, 22% Lietuvā, bet 19% Latvijā. Arī dažādās citās aktivitātēs aktīvo jauniešu īpatsvars nav liels. Izņēmums ir kultūras un izklaides pasākumi, pasākumi skolā vai augstskolā, kā arī ceļošana. Lai gan aktivitātēs iesaistīto jauniešu īpatsvars ir neliels, nav pamata apgalvot, ka jauniešiem nav pieejamas iespējas iesaistīties. Pašu jauniešu vērtējumi par iespēju pieejamību visu aktivitāšu gadījumā ir augstāki nekā pašu personīgā iesaiste. Piemēram, Latvijā 37% jauniešu novērtē, ka viņiem ir iespējas piedalīties nevalstisko organizāciju darbībā, bet tikai 17% tajās piedalās; 49% novērtē, ka ir iespējas iesaistīties jaunatnes organizācijās, bet tikai 22% to dara; 57% novērtē, ka ir iespējas iesaistīties jauniešu projektos un aktivitātēs, bet tikai 24% to ir darījuši; 68% jauniešu ir iespējas veikt brīvprātīgo darbu, bet tikai 34% to ir darījuši. No vienas puses, šie dati liecina, ka pieejamās iespējas neizmanto visi jaunieši, kam tās ir pieejamas. Šajā jauniešu mērķgrupā var runāt par to, ka būtu nepieciešams lielāku uzsvāru likt uz jauniešu motivēšanu iesaistīties (tai skaitā neaktīvo jauniešu sasniegšanu), nevis tikai iespēju dažādošanu. No otras puses, dati arī liecina, ka ne mazāk kā 1/3 jauniešu saskaras arī ar iespēju trūkumu (gan iespēju piedāvājuma trūkuma dēļ, gan finansiālu iemeslu dēļ u.c.). Dati liecina, ka vairākums jauniešu iesaistās kultūras un izklaides aktivitātēs, bet daudz retāk sabiedriskās un pilsoniskās aktivitātēs. Netieši tas liecina, ka dažādajām jauniešu interesēm atbilstošu sabiedrisko aktivitāšu piedāvājums ir nepietiekams (īpaši tas attiecas uz nevalstiskajām un jaunatnes organizācijām). Šādā aspektā, savukārt, aktuāls ir jautājums par vienlīdzīgām jauniešu iespējām sabiedriskai aktivitātei, neatkarīgi no dzīvesvietas, materiālajām iespējām vai piederības kādām konkrētām sociālajām grupām. Darbā ar jaunatni

tas prasa precīzāku mērķgrupu identificēšanu un pielāgotu pasākumu īstenošanu iespēju dažādošanā vai/un pašu jauniešu motivēšanā iesaistīties.

Daiga Zaķe

Nepieciešams novērtēt, vai esošā jaunatnes politika un darbs ar jaunatni ir pierādījumos balstīts, cik lielā mērā jaunatnes politika ir balstīta ne tikai jauniešu vajadzībās, bet arī citos faktoros, piemēram, kam un kur pieejams projektu finansējums, kādas aktivitātes atbalsta Eiropas Savienības, nacionālās politikas līmenis, pašvaldību līmenis u.c. Nepieciešams diskutēt par to, cik efektīvas un mērķtiecīgas ir veiktās aktivitātes. Svarīgi būtu apskatīt, kāda ir pēctecība no bērnu politikas uz jauniešu politiku, kāds konteksts ar ģimenes politiku, un kā visas politikas kopā savstarpēji saistās.

2. sadaļa - Darbā ar jaunatni iesaistīto skatījums

Foto: Ieva Ābele, Saeima

Jauniešu skatījumu pauda K.Plāte, A.Rituma un V.J.Trokšs, norādot, ka jaunatnes politikas īstenošana jānodrošina visās pašvaldībās. **Jāizveido pārraudzības mehānisms priekš pašvaldības darba novērtēšanas.** Svarīga ir sociālās nevienlīdzības mazināšana reģionos un jauniešu mentālā veselība un labbūtība, **videi skolā jābūt veselīgai un drošai.** **Būtu nepieciešams paaugstināt likumā noteikto jaunieša vecumu līdz 30 gadiem un jāpilnveido atbalsta sistēmu neformālajām apvienībām.**

Kristiāna Plāte

Analizējot esošos plānošanas dokumentus, mēs pievērsām uzmanību tām vērtībām, kuras jāņem līdzi, veidojot nākamās plānošanas dokumentus. Pirmā vērtība ir skatījums, ka Latvijā ir brīvi jaunieši, kas nebaidās no sevis, nebaidās runāt ar skolas direktoriem par idejām, nebaidās uzrakstīt e-pastu ministrijām, jaunieši, kas ir brīvi no aizspriedumiem un nepārliecinātības par saviem spēkiem, drosmīgi un atvērti. Nākamajā plānā jāiekļauj jēgpilna līdzdalība, ar uzsvaru uz jēgpilns, kas nozīmē, ka pēc katras sarunas seko kāda konkrēta rīcība, kā konkrētā saruna ir ietekmējusi kādu procesu. Svarīgi ir iesaistīt jauniešus dažādu jautājumu risināšanā, piemēram, nodarbinātības, jo viņi var pateikt, kādi ir izaicinājumi, lai varētu strādāt konkrētā amatā.

Agnese Rituma

Pašvaldībām ir ne tikai tiesības realizēt kvalitatīvi jaunatnes politikas jautājumus, bet tam jābūt par pienākumu to veikt. Būtu jānosaka, ka katrā pašvaldībā jābūt institūcijai, kura ir atbildīga par šo jomu, jāpieņem darbā attiecīgs speciālists (iespējams likumā jānosaka, uz cik jauniešiem vajag vienu speciālistu), katram pašvaldībai ir jāizstrādā darba ar jaunatni plānošanas dokuments, iesaistot jauniešus. Svarīga ir jauniešu mentālā veselība un labbūtība, un tai ir jābūt prioritātei.

Verners Jānis Trokšs

Varētu tikt veidotas reģionālās konsultatīvās padomes par jaunatnes jomas jautājumiem, kurās iesaistās dažādu organizāciju un institūciju pārstāvji, kas diskutē par jomu un nodod tālāk nacionālā līmenī idejas un priekšlikumus. Būtu nepieciešams pielīdzināt jaunieša vecumu Eiropas vecumam, noteikto vecuma varētu mainīt no 13 līdz 30 gadiem. Nepieciešams izstrādāt reālu pārraudzības mehānismu, lai noteiktu, kā pašvaldības strādā - kas izdarīts konkrētā pašvaldībā, kā mazināta sociālā nevienlīdzība jauniešu vidū. Nepieciešams meklēt jaunus veidus, kā uzrunāt jauniešus. Labs piemērs ir "Trauksmes cēlēju likums", kuru skaidro bērns. Būtu svarīgi mūsdienīgi skaidrot likumus bērniem un jauniešiem. Svarīga ir sociālās nevienlīdzības mazināšana reģionos. Nepieciešams pilnveidot atbalsta sistēmu neformālajām apvienībām reģionos.

Jaunatnes politika Latvijā – jaunatnes organizāciju perspektīva

LATVIJAS JAUNATNES PADOME

Pār aktīvu jaunatni jau 25 gadus

EMĪLS ANŠKENS

LJP PREZIDENTS

Ekrānšāviņš no Emīla Anškens prezentācijas

Biedrības “Latvijas Jaunatnes padome” prezidents E.Anškens pauda jaunatnes organizāciju skatījumu, norādot, ka nepieciešams ieguldīt jauniešos, lai nākotnē varam iegūt aktīvu un gudru sabiedrību. Latvijā ir daudz mazu jaunatnes organizāciju, kuras ir vājas, balstās uz entuziasmu un ar lielu iesaistīto personu mainību. Organizācijām trūkst finansējuma, tādēļ nepieciešams finansiālais atbalsts. Skolām būtu jāveicina jauniešu iesaiste aktivitātēs, kas notiek ārpus skolas, lai parādītu kā izmantot skolā iegūtās zināšanas. Būtu nepieciešams nodrošināt stabilu finansējumu organizācijām. Jauniešu vajadzības jāskata kopumā visas sistēmas ietvaros, nepieciešams, lai tiktu koordinētas visu iesaistīto pušu darbības.

Emīls Anškens

Ieguldot jauniešos, mēs nākotnē varam iegūt aktīvu, gudru un izglītotu sabiedrību, kas būs aktīvi ne tikai jauniešu organizācijās, bet aktīvi arī citās organizācijās, dodas politikā, veido biznesus un ir citādi aktīvi. Ieguldot jauniešos šodien, nākotnē būs mazāk jāiegulda dažādās sociālās programmās.

Jaunatnes organizācijas veicina jauniešu izpratni par pilsonisko līdzdalību, rada piederības sajūtu un veido atbalsta sistēmu, veicina pašizaugsmi un palīdz novērtēt savas prasmes un talantus un ļauj tos pielietot, sniedz jauniešiem sadarbības platformu, kurā īstenot iniciatīvas un savus personiskos mērķus, kā arī veicina apvienošanās lielāku problēmu risināšanā, piemēram, klimata pārmaiņu risināšanā.

Kāpēc jāatbalsta jaunatnes organizācijas

- jaunieši paši nepelna naudu, tāpēc tiem nav resursu, lai uzturētu organizācijas
- jauniešu organizācijas rada sniega bumbas efektu aktīvai pilsoniskajai sabiedrībai
- ieguldot sabiedrībā kamēr tā ir jauniešu vecumā, tiek samazināti izdevumi ilgtermiņā (bezdarbnieku pabalsti, sociālai darbs, atkarības utt.)
- piederības un lojalitātes sajūtas veidošana vietējā un Latvijas kopienā.

Ekrānšāviņš no Emīla Anškena prezentācijas

Organizāciju atbalsts kaimiņvalstīs

- Lietuvas jaunatnes padomē 68 biedri. 19 no tiem reģionālas mazo jauniešu organizāciju apvienības. Kopā valstī ir vairāk kā 50 organizācijas ar vairāk kā 100 biedriem. Organizācijām pieejami 325 000 EUR finansējums no valsts. LiJOT 75 000 EUR.
- Igaunijas Jaunatnes padomē ir 54 biedri. Organizācijām pieejami 489 000 EUR finansējums no valsts. ENL 250 000 EUR.
- Somijā, Zviedrijā, Norvēģijā un Dānijā, visur vairāk kā 100 nacionālas jaunatnes organizācijas. Visās valstīs pieejams organizatoriskais atbalsts.

Ekrānšāviņš no Emīla Anškena prezentācijas

Organizāciju atbalsts Latvijā

- Pēc IZM veiktā pētījumā Latvijā aktīvi darbojas ap 75 organizācijām, kas strādā ar jauniešiem.
- Jaunatnes organizāciju sarakstā tikai 39, LJP 29 organizācijas.
- 285 168 EUR lielajām organizācijām (5 org.). Administratīvais atbalsts un aktivitātēm uz 2 gadiem.
- 28 000 EUR mazajām (8 org.) uz konkrētu periodu, parasti mazāk kā gads aktivitātēm.

Ekrānšāviņš no Emīla Anškena prezentācijas

Emīls Anškens

Problēmjasutājumi:

- Latvijā ir mazas un vājas organizācijas (entuziasms, nav pārmantojamība).
- Sabiedrības interese un izpratne par nevalstiskajām organizācijām ir zemā līmenī. Latvijā “aktīvi” ir tikai 11% jaunieši.
- Formālās izglītības sistēma neveicina aktīvu darbību ārpus skolas.
- Ir finansējums aktivitātēm, bet nav organizatoriskais/administratīvais atbalsts (telpas, grāmatvedība, administrēšana) darbības nodrošināšanai (pieejams tikai lielajām organizācijām).
- Finansējuma administrēšana ir sarežģīta. Valsts neuzticas organizācijām.
- Finansējums ir ar pārtraukumiem. Grūti piesaistīt kvalitatīvus darbiniekus, jo cilvēkiem, nākas strādāt vairākos darbos. Fokuss uz projektu izpildi, (freelance domāšana)

Ieteikumi

- Jānodrošina stabils, nepārtraukts un viegli administrējams atbalsts, sīkāk klasificējot organizācijas, pēc lieluma un darbības intensitātes.
- Jaunatnes politika jāskata plašākā kontekstā, aktīvi iesaistot izglītības, ekonomikas, labklājības, veselības, iekšlietu, aizsardzības u.c. ministrijas
- Jāveicina skolas un ārpuskolas dzīves mijiedarbība jauniešu izglītībai.

Foto: Ieva Ābele, Saeima

L.Arhinoviča, R.Muraševa un I.Veipa puda Pašvaldību jaunatnes lietu speciālistu skatījumu, norādot, ka **normatīvajos aktos pašvaldībām nav norādīts kā pienākums nodrošināt jaunatnes politikas īstenošanu, ko būtu nepieciešams iekļaut.** Jaunatnes organizācijas ir nozīmīgs palīgs pašvaldībām, tādēļ nepieciešams radīt vidi pašvaldībās to darbībai. **Visiem jauniešiem jābūt nodrošinātām vienādām iespējām. Jāveicina projekta ietvaros veikto aktivitāšu ilgtspēja.** Jānovērtē jaunatnes jomā strādājošie, nepieciešams nodrošināt viņiem izaugsmes iespējas. **Jāmeklē platformas, kā vislabāk uzrunāt jauniešus. Būtu nepieciešams pārskatīt likumā noteikto jaunieša vecumu, iespējams, samazinot to no 8 gadiem, nevis 13 gadi.**

Rudīte Muraševa

Pats galvenais ir iedot jauniešiem sajūtu un prasmi, ka viņi paši veido savu dzīvi un var mainīt lietas. Jaunatnes lietu speciālisti un jaunatnes darbinieki ir labs piemērs jauniešiem.

*Uzplaukums jaunatnes jomā bija Latvijas-Šveices programma. Ļoti jūt, ka šī programma ir beigusies. Pamatlieta ir tā, ka normatīvajos aktos pašvaldībām nav noteikts, kas jādara obligāti, tādēļ nākas katru pašvaldību pārliecināt par veicamajām darbībām. Attieksme pret plānošanas dokumentiem ir atšķirīga, un bieži vien plānošanas dokumenti ir “ķeksīša” pēc. **Izstrādātie plānošanas dokumenti ne vienmēr tiek īstenoti dzīvē.** Eiropas projektu ietvaros tiek izstrādāti apjomīgi dokumenti, notiek konferences un veiktas aktivitātes, taču reāls darbs tā arī pēc tam nenotiek tajās vietās, kur jaunatnes darbam vajadzētu notikt. **Pēc projektiem bieži iztrūkst rezonanse.***

Būtu nepieciešams mainīt to, kā notiek sadarbība starp dažādiem pārvaldības līmeņiem – pašvaldību un valsts līmenī. Būtu nepieciešama arī saskaņota plānošana plānošanas reģionu ietvaros. Jāmeklē platformas, kā vislabāk uzrunāt jauniešus, jo esošās valsts un pašvaldību mājaslapas netiek izmantotas kā pamatinformācijas ieguves vietas.

Jaunatnes organizācijas ir nozīmīgs palīgs pašvaldībām, tādēļ jābūt videi, lai tās darbotos pašvaldībās. Svarīgs ir atbalsts gan lielajām, gan mazajām organizācijām.

*Jābūt nodrošinātām vienlīdzīgām iespējām visiem. Jāattīsta un jādefinē ielu jaunatnes darbs un mobilais darbs ar jaunatni. **Administratīvi teritoriālās reformas ietvaros ir nepieciešams nodrošināt vienlīdzīgas iespējas visā administratīvajā teritorijā, kā pilsētā, tā pagastos.***

Jaunatnes jomā strādājošajiem jaunatnes darbiniekiem nav izaugsmes iespēju, ir zems atalgojums, kas nav mūža darbs. Līdz ar to bieži notiek darbinieku mainība. Varētu ņemt piemēru no Igaunijas, kur par jaunatnes darbiniekiem var strādāt arī jauniešu līderi.

Linda Arhinoviča

Ļoti nepieciešams veicināt sadarbību starp institūcijām viena novada ietvaros.

Ierosinām, ka balvas “Labākais darbā ar jaunatni” izvērtēšanā varētu izmantot jauniešu centru, jaunatnes lietu speciālistu ikgadējās anketas (tās papildinot), kas tiek iesniegtas IZM, kā arī balvas varētu sadalīt pa reģioniem.

Jāpārskata jauniešu vecums, ļoti bieži jauniešu centrus apmeklē bērni, kas ir jaunāki par 13 gadiem, šajā posmā mēs sākam darbu ar viņiem, par piemēru varētu uzskatīt Igauniju.

“Jaunatnes starptautisko programmu aģentūras” pārstāve D.Usāre norādīja, ka JSPA ir vadošais partneris sadarbībā ar pašvaldībām un NVO. Projektu ietvaros nodrošina atbalstu pašvaldībām jaunatnes politikas aktivitāšu īstenošanā. Likumā būtu jānosaka, ka viens no pašvaldību pienākumiem ir nodrošināt darbu ar jaunatni un izstrādāt jaunatnes darba plānošanas dokumentus. Nepieciešams veidot sistēmu neformālās izglītības atzīšanai, definējot, kas ir neformālā izglītība.

Dita Usāre

JSPA šogad apir 20 gadi. Iesākumā bija viena jaunatnes programma, šobrīd īstenojām vairākas Eiropas Savienības fondu programmas un Jaunatnes politikas valsts programmu.

Jaunatnes likumā būtu jānosaka, ka pašvaldības pienākums ir nodrošināt darbu ar jaunatni un izstrādāt jaunatnes plānošanas dokumentu. JSPA sniedz atbalstu jauniešiem

NEET situācijā. 2017. - 2019. gadā programmā iesaistījušies ~2500 jauniešu. Sistemātisku darbu ar NEET jauniešiem būtu jāietver valsts programmā. Lielāku uzmanība būtu jāpievērš cilvēktiesību izglītības jautājumiem jaunatnes lietu speciālistiem. Nepieciešams veidot sistēmu neformālās izglītības atzīšanai. Nepieciešams definēt, kas ir neformālā izglītība, lai veidotu vienotu izpratni. Par paraugu varētu izmantot Youthpass, kā arī varētu veicināt Youthpass atpazīstamību un atzīšanu darba tirgū.

Ekrānšāviņš no D.Usāres prezentācijas

NVO sektora pētniece, RA.DU – zināšanu pārneses kustības dibinātāja R.Pīpiķe norādīja, ka būtu jāizvērtē, kā jaunietis tiek iekļauts un “izvadīts” no šīs jaunatnes politikas sistēmas. Svarīgi ir noteikt, kurš ir atbildīgs par jaunatnes jomu, un, vai paši jaunieši to zina, tāpat jāvērtē un jāanalizē, cik ātri sabiedrība atgūst no katra ieguldītā eiro jauniešos un kas tiek darīts “parastā” jaunieša labā.

Rasma Pīpiķe

Uz turpmākā darba ar jaunatni plānošanu varētu apskatīties caur 3 “i” piedāvājumu - kā jaunietis “ienāk” šajā sistēmā, ko jaunatnes politika veido, kā “iespējīnām” jauniešus sistēmā, kā jaunietis tiek “izmests” no šīs sistēmas, lai nekļūtu atkarīgs no šīs sistēmas. Tāpat svarīgi rīkoties, lai katrs jaunietis saprot, kurš ir jaunatnes jomas Robins Huds, kurš ir atbildīgais par jaunatnes jomu un kā jaunietis var šos cilvēkus sasniegt. Tāpat svarīgi saprast, ko mēs Latvijā darām parastā jaunieša labā, lai viņš varētu sevi atrast un pīlnvērtīgi varētu sevi īstenot.

Rihards Kols

*Šajā Saeimā ir lielāka izpratne par jaunatnes lietām, ko vajag izmantot. Vēl jautājums, kas jāatskata ir tas, kā jaunatnes politiku ietekmēs administratīvi teritoriālā reforma. Pašvaldību savienība ir nevalstiskā organizācija, ja iebilst, bet nav aktīvi iesaistījusies diskusijās, nevajag ļauties bailēm no viņiem, jo viņiem nav veto tiesību. **Finansējums pieejams NVO fondā, un tas jāpalielina. Nacionāla līmeņa organizāciju finansējumam jābūt valsts pamatbudžetā, taču tas tiek piešķirts pēc strikti kritērijiem, lai, piemēram, biedru skaitu būtu iespējams pārbaudīt. Aicinu diskutēt arī par zemo jauniešu iesaisti politiskajās organizācijās un politikas jautājumu risināšanā.***

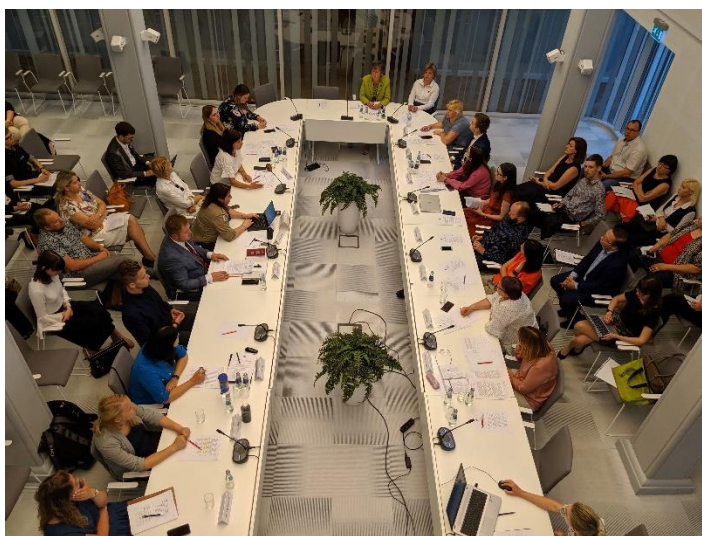

Foto: Gita Tillere

3.sadaļa - Diskusija

Diskusijas sadaļā tika diskutēts par šādiem jautājumiem:

- medijpratības tēma jauniešu ikdienā;
- jauniešu fiziskā un garīgā veselība, jauniešu informētības nodrošināšana par šiem jautājumiem;
  - nepieciešamību nodrošināt aktivitāšu ilgspēju, īpaši pēc projektu beigām, lai tiktu nodrošināts darbs ilgtermiņā;
  - administratīvi teritoriālās reformas iespējamo ietekmi uz jaunatnes politikas īstenošanu, tās ietvaros nedrīkst pasliktināties jau izveidotā sistēma un izveidoties situācija, ka ir teritorijas, kurās netiek nodrošināts nekāds atbalsts darbam ar jaunatni;
  - nepieciešamību skaidri definēt pašvaldības pienākumus jaunatnes politikas īstenošanā;
  - komunikācija ar jauniešiem, informācijas nodošana jauniešiem par viņiem pieejamajiem pakalpojumiem;
  - skolas (formālās izglītības) un neformālās izglītības saskarsmes punkti, neformālās izglītības nozīmes akcentēšana skolā, pedagogu izglītošana par neformālo izglītību un tās nozīmi jauniešu attīstībā;
  - jaunatnes darbinieku nozīme;
  - birokrātiskā sloga mazināšana projektu īstenošanā;
  - iespēju jauniešiem piedalīties vēlēšanās no 16 gadiem;
  - dažādu institūciju savstarpējā sadarbība, tās nozīme un nepieciešamie uzlabojumi;
  - esošo jaunatnes politikas plānošanas dokumentu izvērtēšanas nepieciešamība pirms jaunu dokumentu sagatavošanas;
  - iespējamību paplašināt JSPA funkcijas.

Foto: Gita Tillere

Klinta Ločmele, Kultūras ministrija

*Medijpratība ir ļoti būtiska tēma, runājot par jauniešiem. Aktuālākajā Kultūras ministrijas pētījumā secināts, ka 54% no jauniešiem (15-24 gadi) tic sociālajos medijos atrodamajai informācijai. 40% no jauniešiem (15-24 gadi) dalās ar informāciju internetā, to nepārbaudot. Tāpēc **būtiski, ka medijpratības tēma ir iekļauta mācību saturā – Skola2030 ietvaros.** Kultūras ministrija organizē aktivitātes medijpratības aktivitātes – skolēnu debašu turnīrus par medijpratību, medijpratības nometni, pašvaldību jaunatnes lietu speciālistu apmācības par medijpratību. Būtu diskutējams – varbūt **medijpratības un kritiskās domāšanas veicināšanas pasākumus iekļaut arī jaunajā jaunatnes politikas īstenošanas plānā, ne tikai Mediju politikas plānošanas dokumentos.***

Lilitai Voitkeviča, Veselības ministrija

Veselības ministrija pievērsusies mentālās veselības jautājumiem, kas ir viena no ministrijas prioritātēm.

Ar Eiropas fondu līdzekļiem tiek īstenots projekts veselības pratības uzlabošanai, kā arī tiek izstrādāti materiāli par veselības pratības jautājumiem pedagogiem. Ja organizācijas redz nepieciešamību pēc kādām izmaiņām, tiek aicinātas sazināties ar ministriju.

Iloņa Bičevska, “Avantis”

Jauniešu atbalstam būtu nepieciešams izveidot atsevišķu fondu ārpus NVO fonda, jo jaunieši ir dinamiski, un, ja jauniešu virzība šajā vecumposmā nav notikusi pozitīvi, tā var ietekmēt visu viņa dzīvi. Sadarbība ar LPS ir bijusi pozitīva, neseno pašvaldību izpilddirektori sava darba prioritāšu sarakstā izvirzīja darbu ar jaunatni. Valstī būtu nepieciešams noteikt vienu atbildīgo personu par jaunatnes jomu, personu, kas atbild par darbu ar jaunatni, kas nemainās, mainoties politiskajiem spēkiem.

Aija Riba, IZM

Latvijas Pašvaldību savienība nav spēcīgs sadarbības partneris IZM. Jaunatnes NVO viedokli parasti pārstāv LJP. Aicinu LPS realizēt pašvaldību interešu aizstāvja lomu arī par darbu ar jaunatni, jo šobrīd LPS darbojas kā informatīvs tīkls, nevis kā interešu aizstāvības tīkls darbā ar jaunatni.

Emīls Anškens, “Latvijas Jaunatnes padome”

Pārāk daudzas svarīgas ilgtermiņa lietas tiek risinātas ar ES fondu finansējumu, piemēram, jauniešu garantija, taču, kas notiek pēc tam, vai programmas tiek turpinātas, kā tiek nodrošināts darbs ilgtermiņā? Mums ir jādomā stratēģiskāk, lai plānotu darbu ilgtermiņā. Nevar būt tā, ka par Šveices naudu uzceļam 20 jaunus jauniešu centrus, bet nauda beidzās, un attīstības vairs nav.

Dmitrijs Zverevs, Rīgas pilsētas pašvaldība

Daudzas lietas ir akceptētas, jo vēsturiski tā ir darīts. Šis ir būtisks mirklis, lai izveidotu jauniešu jomu un noteikt pašvaldības pienākums administratīvi teritoriālās reformas kontekstā. Kādas sekas iespējamas jaunatnes jomā administratīvi teritoriālās reformas kontekstā - infrastruktūra, teritorijas, kur nekas nenotiek. Jau šobrīd jādomā par administratīvi teritoriālās reformas sekām jaunatnes jomā. Reforma ir iespēja, lai ieviestu jaunus finansēšanas modeļus. Veiksmīgs piemērs ir Flandrijas pieeja, kur ir reģionālā pieeja.

Alma Brinkmane, IZM

Pašlaik darbs ar jaunatni ir pašvaldības atbildība, vēlme un politiskā griba, kā viņi redz jauniešus savā pašvaldībā. Svarīgi kā tiek nodota informācija jauniešiem par viņiem pieejamiem resursiem. Būs daļa jaunieši, kuri paši atnāks uz jauniešu centru, citus atvedīs, un viņi turpinās nākt, kā arī daļa, kuri nekad nenāks. Ministrija ir sniegusi priekšlikumus administratīvi teritoriālās reformas ietvaros. Jābeidz jaunieši saukt par NEET, PMP un citos vārdos, bet jāļauj viņiem attīstīt katram savi talanti.

Rita Kubuliņa, “Papardes zieds”

Svarīga jauniešu fiziskā un garīgā veselība, “Papardes zieds” pērn izglītoja vairāk nekā 8000 jauniešus par veselības, drošības, atkarības profilakses jautājumiem, kuras finansētas no Veselības ministrijas minētā projekta līdzekļiem. Nodarbības papildina to, ko māca par veselību skolā, taču skolā mācības netiek nodrošinātas nepieciešamajā līmenī un ar organizācijas nodarbībām tiek aizlāpīti caurumi, šo faktu apliecina augstais pašnāvību, pārāk jauno māmiņu, abortu skaits. Pieaug elektronisko cigarešu lietošana, liekā svara problēmas, virtuālās atkarības un garīgās veselības problēmas. ES projekts, kura ietvaros organizācija nodrošina mācības, beigsies 2019. gadā, taču nav zināms, kad sāksies nākamais projekts. Igaunijā izveidoti Jauniešu veselības centri, kuros sniedz jauniešiem draudzīgus veselības pakalpojumus. Latvijā to būtu ļoti grūti īstenot, taču uz to būtu jāiet. Mēs esam pilsoniski aktīva tauta, kuras ietvaros ir veseli jaunieši. Tikai vesels jauniešis ir tas jauniešis, kas varēs iet un darīt un piedalīties.

Gundega Jēkabsone, “Latvijas Mazpulki”

“Latvijas Mazpulki” darbojas laukos (128 vietās Latvijā), un arī lauku skatījumam ir nozīme. Mēs strādājam ar jauniešiem no sociālās atstumtības riska grupām, un ir liela nozīme šo jauniešu pašapziņas celšanā un pilsoniskās līdzdalības celšanā. Organizācijās daudz laika aizņem projektu administrēšanas jautājumi, administratīvais slogs ir liels. Nesakārtots jautājums ir par organizācijas atrašanos Saulesdārzā, par vietas juridisko statusu. Organizācijas darbība lielā mērā balstās uz entuziasmu, bet tam ir savs mērs. Jaunieši nāk un

iet, tādēļ jāveido jaunatnes darbinieki - līderi, kas spēj vadīt jauniešus caur šo sistēmu. Jaunatnes organizāciju līderi ir jāuzskata par jaunatnes darbiniekiem.

Raivis Gunārs Tauriņš, “Klubs māja”

Svarīga ir formālā izglītība, skolā sociālais darbinieks varētu uzņemties jaunatnes darbinieka pienākumus. Skolā jaunieši pavada lielāko daļu dienas, tādēļ nevajag fokusēties uz to, kas notiek ārpus skolas. Skolu nevajadzētu atdalīt no jaunatnes darba.

Mārtiņš Šteins, Saeimas deputāts

“Latvijas Jaunatnes padomē” iepriekš esam daudz strādājuši pie Skola2030 pilsoniskās dimensijas saturā. Cerams, ka tajā būs iekļauti organizācijas priekšlikumi.

Alma Brinkmane, IZM

Pilsoniskā līdzdalība ir Kultūras ministrijas atbildība. Kultūras ministrija šo funkciju ir deleģējusi kādai NVO. Esam rakstījuši vairākus e-pastus, lai noskaidrotu, kas tās par NVO ir, lai varētu turpināt un veicināt sadarbību, īpaši Eiropas jaunatnes dialoga ietvaros, bet šobrīd mēs šo informāciju neesam saņēmuši.

Kultūras ministrijas komentārs kopsavilkuma izstrādes laikā

Kultūras ministrija nevar piekrist šādas (iepriekš minētais, ka Kultūras ministrija nav sniegusi informāciju) nepatiesas informācijas izplatīšanai. Tādas situācijas, ka mums tiek lūgta informācija un mēs to nesniedzam vienkārši nevar būt. Kultūras ministrija 15.05.2019. ar vēstuli Nr. 5.3-1/947 sniedza atbildi uz 01.04.2019. vēstuli Nr. 4-4.1e/19/934, kas satur Kultūras ministrijas atbildes Izglītības un zinātnes ministrijai par Jaunatnes politikas īstenošanas plāna 2016.-2020. gadam izpildi 2016., 2017. un 2018. gadā uz 10 (desmit) lapām. Nepieciešamības gadījumā informāciju var saņemt Kultūras ministrijā. Kontaktinformācija: Anita Kleinberga, Kultūras ministrijas Sabiedrības integrācijas departamenta Sabiedrības integrācijas un pilsoniskās sabiedrības attīstības nodaļas vadītāja, e-pasts: Anita.Kleinberga@km.gov.lv.

Rudīte Muraševa, Brocēnu novada pašvaldība

Projekta “PuMPuRS” ietvaros tiek izstrādāta programma jaunatnes darbiniekiem, lai palīdzētu jauniešiem atgriezties skolā.

Aija Riba, IZM

Projekta “PuMPuRS” pārstāvji sazinājušies ar ministriju par to, ko vajadzētu piedāvāt projekta aktivitātēs.

Raivis Gunārs Tauriņš, “Klubs māja”

Skolēni ikdienā redz skolotāju, kam būtu jābūt arī kā jaunatnes darbiniekam, kas mērķtiecīgi veic savas darbības. Kā panākt, ka skolotāji kļūst par jaunatnes darbiniekiem?

Agnija Jansone, Latvijas Skauti un gaidas

Latvijas Skautu un Gaidu Centrālā organizācija ir pasaules mēroga organizācija, kuras izstrādātās programmas ir efektīvas. Trīs lietas: izpratne, nauda, NVO. Valstij nauda ir, budžets audzis, augušas arī investīcijas jaunatnes politikā, taču kam tā izlietota un cik efektīvi. Problēma nav Jaunatnes likumā, bet tajā, kā sadarbojamies, kur investējam. Cik daudz tiek investēts jaunsardzē, vai tā ir godīga konkurence? Jaunatnes politika tiek veidota uz entuziasma pamata. Jāveicina izpratne par jaunatnes darbinieku nozīmi. Jaunatnes darbinieki strādā arī NVO, tie ir tie, kas strādā ar jauniešiem, tādēļ nepieciešams aktualizēt viņu lomu un jāatbalsta. Ir dzirdēts, ka Jaunatnes organizācijas vairs nav modē, bet patiesībā tām nekad nav bijusi iespēja būt modē. Tie jaunieši, kas darbojas, ir super stilīgi. Aicinu atgriezt jaunatnes organizācijas uz aktīvās līdzdalības platformas sadarbībai ar valsts institūcijām. Jaunatnes darbinieki ir arī tie brīvprātīgie, kas strādā NVO un to vajag novērtēt, viņu loma ir jāaktualizē un jāatbalsta.

Hugo Huberts Puriņš, “Avantis”

Esmu jaunietis un ierados šeit, lai pārstāvētu jauniešus un aicinu dod jauniešiem dod iespējas. Būtu nepieciešams ļaut piedalīties vēlēšanās no 16 gadiem, jo tas veicinātu valstiskuma vairošanu, skolā varētu mācīt jauniešus doties balstot, laicīgāk mācītu veidot savu viedokli, kā arī radītu sajūtu, ka Tu spēj ietekmēt notiekošos procesus, stiprināt demokrātijas procesus. Jaunieši grib klausīties politiķos, ja runā viņiem saprotamā valodā, godīgi un skaidri pasakot, kā es varu palīdzēt un iesaistīties. Vēlēšanu tiesības ir tās, ko jaunieši vēlas.

Aija Riba, IZM

Ministrija nav pret šādu iniciatīvu, bet jaunieši ir pateikuši, ka nevēlas balstot dažādās aptaujās, piemēram, Eiropas Parlamenta vēlēšanu kampaņas laikā.

Rasma Pīpiķe, NVO eksperte

Ja viens jaunietis saka, ka vēlas balsot no 16 gadu vecuma, tad visai sistēmai ir jāsaslēdzas, lai pateiktu viņam, kā to var izdarīt, nevis jāpasaka, kāpēc tu to nevarētu un aiz tevis nestāv pietiekoši daudz jauniešu. Džeremijs Rifkins ir teicis, ka nav svarīgi, kādai organizācijai tu pieder, bet tas, ko tu dari, ir būtiskākais. Nepieciešams nodrošināt 150 tūkstošu finansējumu “Papardes zieds” programmu īstenošanai. Ja nebūs jauniešu, tad arī pārējiem nebūtu ko darīt. Nepieciešami inovatīvi risinājumi, kā institūcijām sadarboties. Veidot speciālistu tīklu, kas rada inovatīvus risinājumus. Organizācijas nedrīkst visu laiku lūgt naudu organizāciju uzturēšanai.

Reinis Znotiņš, Saeimas deputāts

Skola ir pirmā vieta, kur var satikt jauniešus. IZM ir iespēja izglītot skolotājus, lai viņi savā darbā iesaista organizāciju, uzņēmumu pārstāvjus, politiķus, lai skolā mācīto sasaistītu

ar reālo dzīvi. Pieredzes stāsti ir tie, kas var jauniešus iedvesmot. Skolotāji bremsē sociālo aktivitāšu norisi ārpus skolas. Valstij ir nauda, taču kā tā tiek ilgtermiņā virzīta. No organizācijām nepieciešams konstants lobījs, publisks spiediens, tostarp ar preses palīdzību. Atbalstāma ir balsstiesības no 16 gadiem, taču šāda iniciatīva nevar viena virzīties uz priekšu, svarīga ir izglītība un skolotāju profesionālā kvalifikācija.

Rudīte Muraševa, Brocēnu novada pašvaldība

Jaunatnes joma ir svarīga tiem, kas tajā strādā. Nepieciešama ilgspējīga attīstība. Kas notiks ar sistēmu pēc administratīvi teritoriālās reformas, jo nedrīkst pasliktināties jau izveidotā situācija. Ja ir pieejams finansējums, varbūt var mainīt to, ka finansējums pašvaldību jaunatnes lietu speciālistam ir no valsts, jo tas varētu mainīt darbinieku mainību. Jaunatnes centrs neatrisina darbu ar jaunatni, to dara cilvēki - jaunatnes darbinieki.

Jeļena Grīse, Jelgavas pilsētas pašvaldība

Šodien par atbildīgo tiek noteikts jaunatnes lietu speciālists un pašvaldība, taču likumā noteikts, ka atbildīgas ir valsts institūcijas, jo tās kontrolē visas valsts jaunatnes politiku. Nepieciešams noskaidrot esošajos plānošanas dokumentos, kādas ir kļūdas, ko labot, ko darīt labāk.

Agnija Jansone, Latvijas Skauti un gaidas

Šodien nav apspriests jautājums par brīvprātīgo darbu. Brīvprātīgie jaunatnes darbinieki ir aizmirsti, to nedrīkst. Latvijā ir Jaunatnes konsultatīvā padome. Šī padome nav efektīvi izmantota, jo tai vajadzētu būt vietai, kur diskutēt, lemt un rīkoties.

Aija Riba, IZM

Ministrija līdz 1. novembrim gatavo izvērtējumu par Jaunatnes politikas īstenošanas plānu 2016.–2020. gadam. Nozīmīga ir sadarbība starp institūcijām, plānošana ministriju ietvaros.

Jaunatnes konsultatīvā padomes darbs nav bijis efektīvs, taču to var mainīt, aicinu organizācijas iesniegt priekšlikumus un diskutēt šajā padomē. Šīs Saeimas diskusijas turpinājums varētu notikt Jaunatnes Konsultatīvajā padomē.

Daiga Zaķe, Latvijas Bērnu labklājības tīkls

Jāsecina, ka mūsu pētījums secina, ka vecie instrumenti nestrādā, jāmeklē jauni risinājumi. Bērns un ģimene jāskata kopā, kopveselumā. Nerunājam, kādā virzienā dodamies, bet gan par naudu. Kāds atbalsts jauniešiem tiks veidots, lai viņiem veidotos prasmes veidot savu dzīves telpu, tādu, kurā grib dzīvot? Aicinu meklēt mazāk vainīgos, tos, kas nav izdarījuši kaut ko, bet domāt par kopienas lomu problēmu risināšanā. Par šīm tēmām runāts daudzus gadus, vajadzētu beidzot atrisināt problēmas.

Linda Arhinoviča, Ķekavas novada pašvaldība

Veidojot jaunus plānošanas dokumentu, ir jāpaskatās, kā viss notiek, kvalitatīvi izvērtēt iepriekš paveikto priekš jaunā dokumenta. Jādomā, vai mērķis ir kvalitāte vai kvantitāte. Vienmēr jābūt pieci soļi priekšā nākotnei. Jaunieši nezina, ko viņi grib, neredz iespējas, mums jāpalīdz atrast virzienus, jādod ceļa norādes, lai meklētu ceļu, kur doties.

Dmitrijs Zverevs, Rīgas pilsētas pašvaldība

Skolām tiek pārņemts, ka tās ir sliktās, tādēļ norobežojas. Darbojas pozitīvie stāsti. Projekts "PuMPuRS" ir labs sadarbības piemērs Rīgā starp skolām un NVO, ko pēc projekta vajadzētu nostiprināt citās iniciatīvās. Būtu jākoncentrējas uz sociālā riska jauniešiem. Ir labi, ka ministrija atbalsta mobilo darbu ar jaunatni un šo procesu nevajadzētu apstādināt.

Dita Usāre, JSPA

JSPA ir jaunatnes politikas īstenotājs un ir gatavs paplašināt savu darbību, iespējams, pārņemot kādas VISC funkcijas un nodrošinot jaunatnes lietu speciālistu un jaunatnes darbinieku mācības. Ilgtspēju varētu nodrošināt jaunatnes politikas valsts programmas ietvaros.

Dainis Zaltans, "Jādara" treneris

Jēgpilni izmantot tās lietas, kas ir ar jēgu. Piemēram, karjeras izglītības platforma. Aicināt dažādu jomu speciālistus stāstīt par savām profesijām. Svarīgi mācīt jauniešiem par to, kā būt konkurētspējīgiem. Nepieciešamais ilgtermiņa skatījums. Mēs gaidām, ka jaunieši sadarbosies savā starpā, bet mums pašiem jāiemācas sadarboties. Nevis rakstīt e-pastus starp ministrijām, bet izmantot citus veidus – piezvanīt, satīties klātienē. Skaisti runāt mēs mākam visi, bet svarīgi, ko varam paveikt.

Mārtiņš Dātavs, Aizsardzības ministrija

Aizsardzības ministrija arī veic darbus jaunatnes jomā. Jaunsardze ir lielākā aktivitāte, kurā var iesaistīties visi jaunieši. Valsts aizsardzības mācība ir jauna lieta, ko esam iesākuši, kas drīz parādīsies vidējās izglītības standartā. Šajā mācībā māca jauniešiem dzīvei noderīgas prasmes.

Mārtiņš Šteins, Saeimas deputāts

Pēc gada varētu tikties, jo daudz vērtīgas lietas seminārā izrunātas. Mums ir jāsaņem, lai beidzot pieliktu punktu problēmām, neatrisinātiem jautājumiem, lai nebūtu gadiem, jārunā par vienu un to pašu. Svarīgi, ka jaunie politiķi pilda valdības deklarācijā un rīcības plānā nosprausto. Tāpat jānodrošina, ka jaunajā Eiropas Savienības struktūrfondu periodā ir finansējums jaunatnei. Vai neesam aizmirsuši par vērtībām, kā tās nododam jauniešiem. Būtiski jāuzlabo plānošanas dokumentu aprīte no Eiropas mēroga līdz lokālajam pašvaldības un jauniešu centra mērogam. Svarīgi izvērtēt esošos plānošanas dokumentus, pirms izstrādāt

jaunos. Būtiski jāuzlabo sadarbības valsts institūciju starpā. Regulārs dialogs par jaunatnes politiku ir jānodrošina un jāuzlabo. Iespējams, jāiesaista Ministru prezidents. Kvalitatīvi izmantot esošos pētījuma datus. Kas īsti ir vadošais partneris jaunatnes politikā? Svarīgi, ka to saprot paši jaunieši. Jāstrādā pie normatīvo aktu grozījumiem. Jāstiprina jaunatnes organizācijas. Strādāt pie ilgspējas veicināšanas.

Pēc semināra iesūtītais semināra dalībnieka viedoklis

Linda Vežuka, Auces vidusskolas skolotāja, Award vienības vadītāja

*Es piekrītu tiem runātājiem, kuri aicināja domāt par sistēmu (Agnija Jansone u.c.). **Nepieciešama sistēmiska pieeja darbam ar jauniešiem. Nevis kampaņveidīgi - no viena projekta pie otra.** Ar to arī atšķiras jaunatnes organizācijas (Skauti un Gaidas, Award, Jaunsardze, Avantis...) no jauniešu centriem pašvaldībās (un nav taisnība, ka LPS un pašas pašvaldības neko nedara un nepalīdz), kuri ir atkarīgi no finansējuma. **Ar jauniešiem nevar strādāt pēc principa "ir nauda, darām, nav naudas, nedarām".***

***Sadarbošanās ir nākošā svarīgā lieta. Visam jānotiek sadarbojoties.** Lieliski strādā sadarbība jauniešu izglītošanā starp Award Latvija, Sarkano krustu un Skautu un Gaidu organizācijām (arī šajās dienās, jauniešu nometnē World Ready).*

Par skolām. Pati esmu skolotāja (vecuma kategorijā drusku zem 50). Award programmā iesaistījos tikai tādēļ, ka manai audzināmajai klasei, nebija kopīgas jēgpilnas lietas ko darīt. To viņi atrada un mani pierunāja kļūt par vadītāju. VIŅI paši. Jaunieši kārtoja savu dzīvi, un es tikai iesaistījos. Un ne otrādi. Nu to brīvprātīgi daru jau ceturto gadu. Un tā vēl daudzas lietas. Viņi izdomā, aicina, un es atsaucos! Un tas neietilpst manos darba pienākumos. Tā ir vēlme palīdzēt jauniešiem padarīt savu dzīvi jēgpilnu, kļūstot par sociāli aktīvu un gudru pilsoni. Te piekrītu katram Rasmus Pīpiķes vārdam - kāpēc darīt kaut ko tikai darīšanas pēc? Jauniešu centri tāpēc, ka vajag... Projekti, tāpēc, ka ir finansējums... Un mēs pazaudējam pašu galveno - jaunieši! Radām darba vietas pieaugušajiem, ņemamies paši ar un ap sevi.

*Savukārt Hugo aktualizēja jautājumu par jauniešu iesaisti politikā (vēlēšanu tiesības no 16 gadu vecuma). Tā bija šī pavasara Debašu centra rezolūcija un Hugo ir vien no debatētājiem. Arī manā skolā šo debašu tēmu kārtīgi izdiskutējām. Un viņiem ir ko teikt! Vai jauniešos kāds klausās? Vai pašvaldības ir atvērtās jauniešiem? Kādā skolā dzirdēju, ka pašvaldības deputāti teikuši - mēs jums uztaisījām jauniešu centru, tur arī darbojieties un lieciet mūs mierā. Man prieks, ka Aucē tā nav. **Mums nav jauniešu centra, nav "persona darbam ar jaunatni", bet ir skolotāji un pašvaldības darbinieki (izglītības, kultūras un sporta koordinatori), kuri nepārtraukti sadarbojas.** Mūsu jauniešiem nav bail iet uz domes sēdēm un prasīt, ierosināt. Par laimi, ir arī atsaucība. Un tā es saprotu jauniešu iesaisti sociālajā un pilsoniskajā dzīvē. Sadarbojoties. Nevis mēs viņiem, bet ar viņiem.*

Runājiet vairāk ar jauniešiem! Brauciet uz skolām ārpus Rīgas (var arī uz Auci). Aiciniet pie sevis uz Saeimu ne tikai ekskursijā, bet uz diskusiju par konkrētu tēmu.

Secinājumi

1. **Nepieciešamas izmaiņas normatīvajos aktos**, kas regulē jaunatnes politikas īstenošanu. Rosinātās izmaiņas saistās ar jaunieša vecumposma sliekšņa palielināšanu (vērtēt izmaiņas gan uz augšu, gan uz leju), vairāku jēdzienu iekļaušanu un skaidrošanu, darba ar jaunatni funkcijas aktualizēšana pašvaldībās, deklaratīvo normu precizēšanu, jaunatnes nevalstisko organizāciju stiprināšana un citas lietas. Normatīvajos aktos skaidri jādefinē iesaistīto pušu pienākumi un atbildības jomas. **Nepieciešams skaidri noteikt pašvaldību atbildību jaunatnes politikas īstenošanā**, lai nodrošinātu, ka visā valstī vienādi tiek nodrošināts jaunatnes politikas jautājumi īstenošana, tādēļ nepieciešams veikt attiecīgus grozījumus normatīvajos aktos. Katrā pašvaldībā jābūt izveidotai institūcijai un darbiniekam, kas atbild par jaunatnes politikas īstenošanu pašvaldībā. Jāuzlabo jaunatnes NVO saraksts, kontrole par sarakstā esošajām organizācijām.
2. **Nepieciešams būtiski stiprināt konsultatīvo procesu** par jaunatnes politiku nacionālā mērogā, jo šobrīd trūkst regulārs konsultatīvais process starp jaunatnes sektorā iesaistītajiem un valsts pārvaldi. **Lai uzlabotos rezultāti, ir jāuzlabo pārresoriskā sadarbība**. Iespējams, jāiesaista citas valsts amatpersonas konsultatīvajā procesā, piemēram, Ministru prezidents, kā rezultātā varētu uzlaboties konsultatīvais process.
3. **Skaidri jādefinē un jāskaidro valsts pārvaldes institūciju atbildība jaunatnes politikas īstenošanā**.
4. Jāseko līdzi tam, kā tiek strādāts pie tā, lai realizētu tos uzdevumus, kas noteikti **Valdības deklarācijā un rīcības plānā**.
5. **Nepieciešams aktualizēt jaunatnes politikas vērtības** un tās jāpopularizē jauniešu vidū, jo bieži tiek aizmirsts par jauniem kā galveno sistēmas labuma guvēju.
6. **Izstrādājot jaunajās jaunatnes politikas pamatnostādnes, būtiski izvērtēt esošos ilgtermiņa dokumentus**, kvalitatīvi izmantot datus jauno mērķu noteikšanai.
7. **Nepieciešams noteikt vienu atbildīgo iestādi vai personu, kas valstiskā līmenī būtu atbildīga par jaunatnes politikas īstenošanu un koordinēšanu**. Tā kā jaunatnes politika ir horizontālā politika, nepieciešams noteikt vienu iestādi, kas apkopo visu iesaistīto pušu intereses un koordinētu to savstarpējo sadarbību. Atbildīgā persona būtu jāpopularizē, lai jaunatnes jomā iesaistītie un jaunieši to zinātu.
8. Būtu nepieciešams izvērtēt, vai ir iespējams noteikt, **cik liela jauniešu auditorija ir vienam jaunatnes darbiniekam efektīvi, pildot pienākumus**.

9. **Nepieciešams veikt savlaicīgu “Jaunatnes pamatnostādnes 2015.-2020. gadam” izvērtējumu**, lai veiktu pamatotu un izvērtētu nākamo pamatnostādņu sagatavošanu. Jaunatnes politikai jābūt NAP2027 kā atsevišķai politikas jomai, ko valsts apņemas aktīvi realizēt ar skaidriem un izmērāmiem sasniedzamajiem rādītājiem.
10. **Nepieciešams sekot kā jaunatnes politikas īstenošanu ietekmēs Administratīvi teritoriālajā reforma**, jo nedrīkst būt situācija, ka, pašvaldībām apvienojoties lielākās teritorijās, samazinās kvalitāte tur, kur darbs ar jaunatni bijis attīstīts. Reformas rezultātā nedrīkst notikt jauniešu sociālās nevienlīdzības palielināšanās.
11. **Nepieciešams pievērst uzmanību jauniešu veselības jautājumiem**, nodrošinot jauniešiem pieejamu informāciju par veselības jautājumiem, un nodrošinot, ka valsts mērogā atbildīgie regulāri par šo diskutē un meklē risinājumus problēmām.
12. **Nepieciešams investēt jauniešos šodien**, jo pastāv sakarība starp ieguldījumiem šodien un nākotnes ieguvumiem un izmaksām. Ieguldot šodien, tiek samazināts nepieciešamais sociālais atbalsts nākotnē.
13. **Finansējumam jaunatnes politikas aktivitāšu īstenošanai (jaunatnes organizāciju atbalstam) jābūt iekļautam valsts pamatbudžetā**, nevis ikgadēji jaunajās politikas iniciatīvās. Mērķtiecīgi jāstrādā pie tā, lai finansējums Jaunatnes politikas valsts programmai būtu pietiekoši liels, lai efektīvi sasniegtu nospraustos rezultātus.
14. Jānoslēdz **neformālās izglītības darbā ar jaunatni atzišanas process**.
15. Projektu īstenošanā lielu slogu organizācijām sagādā pastāvošā birokrātija. **Nepieciešams meklēt risinājumus administratīvā sloga mazināšanai**.
16. Jāizvērtē izglītības iestāžu loma jaunatnes politikas īstenošanā. **Nepieciešams veicināt skolotāju izpratni par jaunatnes politikas jautājumiem un neformālās izglītības nozīmi**.
17. **Jāturpina diskusijas par tiesību piešķiršanu jauniešiem piedalīties vēlēšanās no 16 gadu vecuma**. Jāseko līdzi, kā Skola2030 kontekstā realizējas pilsoniskā un sociālā dimensija, īpaši jauniešu līdzdalības veicināšanas jomā.
18. **Jāveicina ielu jaunatnes darba un mobilā darba ar jauniešiem attīstība**, šo metožu integrēšana darba ar jaunatni īstenošanā.
19. **Jāuzrunā Valsts prezidents**, lai akcentētu jaunatnes politikas tematu prezidenta prioritāšu sarakstā.
20. **Jāveicina brīvprātīgā darba attīstība**.
21. **Jāpārskata komunikācijas aktivitātes jaunatnes politikas jomā, jāizvērtē komunikācijas efektivitāte**. Jāveicina valsts uzturēto komunikācijas kanālu/platformu apvienošana un stiprināšana. Jāveicina informācijas fokusēšana konkrētām mērķauditorijām. Īpaši jādomā, kā uzrunājam jauniešus.

Kā jaunieši vēlas redzēt savu nākotni?

Eiropas Jaunatnes mērķi

Latvijas un visas Eiropas jaunieši no 2017. līdz 2018. gadam piedalījās Strukturētā dialoga konsultācijās, debatēs, diskusijās un pasākumos par tēmu „Jaunatne Eiropā: kas tālāk?”.

Šī procesa laikā tika apkopotas jauniešu idejas un viedokļi un tika radīti Eiropas Jaunatnes mērķi.

Mērķi ietver sevī 49 389 jauniešu viedokļus un tie ir kļuvuši par neatņemamu Eiropas Jaunatnes stratēģijas 2019. - 2027. gadam daļu un svarīgu vadlīniju veidojot jauno Eiropas Jaunatnes dialogu.

Eiropas Jaunatnes mērķi: Tā ir jauniešu vīzija par jaunatnes politiku Eiropā.

